תנא נמי "הראשונה קודמת לשניה": נשא את הראשונה: שמע מינה תלת שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ולא חיישינן לאינצויי ממאי? מדקתני שניה ויורשיה קודמים ליורשי ראשונה מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי ושמע מינה כתובה נעשית מותר לחברתה ממאי? מדלא קתני אם יש שם מותר דינר ושמע מינה כתובת בנין דכרין *לא טרפה ממשעבדי דאי סלקא דעתין טרפה ממשעבדי ליתו בני ראשונה ולטרפינהו לבני שניה, מתקיף לה רב אשי ממאי דלמא לעולם אימא לך אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין ומאי "קודמין"-לנחלה קתני, וכי תימא "יורשי הראשונה" למה לי, איידי דתנא "שניה ויורשיה" תנא נמי "ליורשי הראשונה" ודקאמרת כתובה נעשית מותר לחברתה דלמא לעולם אימא לך אין כתובה נעשית מותר לחברתה והכא הוא דאיכא מותר דינר. ואחת בחייו ואחת במותו תנאי היא דתניא מתו אחת בחייו ואחת במותו: בן ננס אומר יכולין בני הראשונה לומר לבני השניה (א) בני בעלת חוב אתם, טלו כתובת אמכם וצאו ר' עקיבא אומר כבר קפצה נחלה מלפני בני הראשונה ונפלה לפני בני השניה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להן כתובת בנין דכרין, אמר רבה: אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי דכולי עלמא אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא בכתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב, קמיפלגי מר סבר כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ומר סבר אין כתובה נעשית מותר לחברתה והוא הדין לבעל חוב ואמינא להו אנא בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר כי פליגי בכתובה מתקיף לה רב יוסף אי הכי רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה אם יש מותר דינר מיבעי ליה? אלא אמר רב יוסף באחת בחייו ואחת במותו קא מיפלגי והני תנאי כי הני תנאי דתניא נשא את הראשונה ומתה נשא את השניה ומת הוא, באין בניה של זו לאחר מיתה ונוטלין כתובת אמן ר"ש אומר אם יש מותר דינר אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן ואם לאו חולקין בשוה מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין ומר סבר אחת בחייו ואחת במותו אין להם כתובת בנין דכרין לא דכ"ע אחת בחייו ואחת במותו יש להן כתובת בנין דכרין והכא

תנא נמי · רישא לישנא דלכתחילה "קודמת" ולא תנא 'אם קדמה ותפסה אין מוציאין': **שמע מינה אחת בחייו ואחת במותו יש להן** · לראשונים כתובת בנין דכרין ולא אמרינן כי תקון בנין דכרין היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובת האחת מרובה משל חברתה אלו נוטלין כתובת אמן ואלו נוטלין כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנין דכרין שהוא ירושת האב ולא אתי לאינצויי אבל "אחת בחייו ואחת במותו" יורשי שניה באין על כתובת אמן בתורת ירושת חוב שמן ולא מאביהם באה להם ובני ראשונה באין ליטול חלק יתר מכח ירושת האב דהא "ירתון" תנן לא שקלי דלמא אתו לאינצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו, הא לא אמרינן: **כתובה נעשית מותר לחברתה** · דאע"ג דלא תקון כתובת בנין דכרין אא"כ יש מותר על שתי הכתובות 'דינר' דלא מיעקרא נחלה דאורייתא כדתנן בפרקין ופרשינן טעמא בפרק נערה שנתפתתה (לעיל דף נב:) הני מילי כי מתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין אבל אחת בחייו ואחת במותו שהשניה נגבית בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נחלה דאורייתא שכשמת נפלו נכסים לפני יורשין וכשילא שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חובת אביהן והיא היא ירושתן לפיכך כתובה זו נעשית כמותר לירושה וגובין בני הראשונה כתובת בנין דכרין: [**לא טרפי ממשעבדי** · דלא תימא 'יתבון' תנן ובעל חוב הוו ושעבודם קודם ויטרפו מבני השניה שהן בעלי חובות מאוחרין אלא יורשין הן 'וירתון' תנן ולא גבו ממשעבדי]: **ומאי קודמין** · דמשמע הא אי איכא מידי למשקל בתרייהו, שקלו: **קודמין לנחלה** · לא שיטלו הראשונים אחריהם 'כתובת אמן' אלא יטלו אחריהם חלקם במותר כדרך חולקי ירושה: **יורשי הראשונה למה לי** · דקרו להו יורשי ראשונה הלא לא מכחה ולא מתקנתה הן באין לירש ואמאי קתני סיפא ליורשי הראשונה: **הכי גרסי' איידי דתנא שניה ויורשיה תנא נמי ליורשי הראשונה** · איידי דקרי להו לבני שניה יורשי האם דאיכהו מינה קא ירתי קרינהו לבני ראשונה נמי על שם "יורשיה" ולאו משום דמידה קא ירתי אלא שמא בעלמא כלומר לבני הראשונה: **והכא בדאיכא מותר דינר** · קאמר אי האי "קודמין" ליורשי הראשונה קודמין לכתובת בנין דכרין הוא, איכא לאוקומה בדאיכא 'מותר דינר' ואע"ג דלא תני 'אם יש שם מותר דינר' הא קתני לה לקמן 'היה שם מותר דינר כו'' ותרתי זימני לא איצטריך למיתני: **תנאי היא** · אי שקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין אי לא: **אתם בני בעלת חוב אתם טלו כתובת אמכם וצאו** · ע"כ בדליכא מותר דינר קמיירי מדקתני "וצאו", ואי דאיכא נחלה יותר על שתי כתובות מאי "וצאו" דקא אמרי להו, הא נמי דשקלי בני ראשונה כתובת בנין דכרין, שארא מיהא פלגי, אלא בדליכא, והכי קאמרי להו "אתם בני בעלת חוב אתם וכתובת אמכם הואיל וחוב היא ואיכא באין בתורת בנין דכרין לא בעינן 'מותר דינר' דאין לך נחלה דאורייתא יפה מזו שאנו ואתם פורעים חובת אבינו הלכך טלו אותה ואנו ואנו נטול השאר בכתובת בנין דכרין": **רבי עקיבא אומר כבר קפצה נחלה כו'** · משמע שמת הבעל בחייה של שניה קפצה נחלת בנין דכרין מלפני בני הראשונה: **ונפלה** · להיות נחלה כשאר ירושה אף לבני השניה ואפילו הוי הכא מותר דינר לא הוו שקלי בני הראשונה כתובת בנין דכרין דבאחת בחייו ואחת במותו לא איתקן: **דלכ"ע יש להן** · וטעמא דרבי עקיבא הכא משום דליכא 'מותר דינר' הוא וקסבר 'אין כתובה נעשית מותר לחברתה ואפי' השניה חוב', וה"ה לבע"ח היכא דמתו שתיהן בחייו דתרוייהו אתו בתורת בנין דכרין ויש שם מותר דינר והוא משועבד לבעל חוב לא הוי מותר: **בבעל חוב כולי עלמא לא פליגי דהוי מותר** · הואיל והשטר יוצא על כולם נמצאו כולם פורעין והיא נחלה שלהן שעשו בהן מצות 'פריעת חוב אביהם': **כי פליגי בכתובה** · באחת בחייו ואחת במותו שהשניה חוב היא פליגי: בן ננס סבר הרי זו כשאר חוב והוי מותר ור' עקיבא סבר לאו כשאר חוב דמי כיון דאיכהו גופייהו קא שקלי והלכך הנך בני שניה 'מקבלין' ולא 'פורעין' נמצא שאין כאן נחלה דאורייתא ולא איתקן ירושת בנין דכרין דרבנן למיעקר נחלה דאורייתא: **אי הכי** · דבהא אחודה הוא דפליג רבי עקיבא משום דליכא מותר ואי הוה מותר לא פליג מאי "כבר קפצה נחלה" דמשמע אין כאן תורת בנין דכרין כלל, הכי אבעי ליה למימר 'אם יש שם מותר נוטלין, ואם לאו אין נוטלין': **אלא אמר רב יוסף כו'** · כדפרישית ברישא דאפי' הוה בה מותר אתא ר' עקיבא למימר דהואיל ואחת במותו ליכא כתובת בנין דכרין לבני ראשונה וכל שכן כי ליכא: **באים בניה של זו** · קא סלקא דעתך אבני שניה קאי והכי קאמר באים בני השניה שהיא בעלת חוב ונוטלין כתובת אמה אבל לבני ראשונה אין כאן כתובה דקסבר 'אחת בחייו ואחת במותו' אין להם: **חולקין בשוה** · את המותר על כתובת החוב:

בדינר

הא איכא שקלי · מדקתני לשון קודמין דהוה ליה למימר שניה ויורשיה נוטלין ולא יורשי הראשונה ואנ"ג דתנן בן קודם לבת הכא דאיכא למטעי הוה ליה למידק:

מדלא קתני אם יש שם מותר דינר · אף על גב דלא הוה קאי אלא אדיוקא שפיר הוה ליה למיתני:

והכא הוא דאיכא מותר דינר · לא הוה צריך להאי דמטעמא קמא אדחי כולהו הואיל ואוקימנא קודמין לנחלה:

ומר

תוספות רי"ד

ליטול אלא לאחר מיתת אביהן דהא ירתון תנן הלכך פורעין תחלה חוב אביהן ואח"כ נוטלין כתובת אמן: ודייקי' ש"מ ג' ש"מ א' בחייו וא' במותו י"ל כתובת בנין דכרין ולא חיישי' לאנצויי ממאי מדקתני ב' ויורשיה קודמים ליורשי הא' מיקדם הוא דקדמי הא איכא שקלי פי' מדקתני קודמים ש"מ דאי איכא תו נכסים שקילי יורשי הא' כתובת אמן ולא פלגי בני ב' בהדייהו מכח ירושת אביהן וש"מ א' מתה בחייו וא' מתה במותו יש לבני הא' כבנ"ד ול"א כי תקון רבנן בנ"ד היכא דמתו שתיהן בחייו וכתובה הא' מרובה משל חברתה אלו נוטלין כ"א וא"נ כתובת אמן והשאר חולקין בשוה דהשתא אתו תרוייהו בתורת בנ"ד שהוא ירושת האב דלא אתו לאנצויי אבל א' בחייו וא' במותו דיורשי ב' באין על כתובת אמן ולא מאביהן באה להן ובני הא' באין ליטול חלק יתר מכח ירוש' האב דהא ירתון תנן לא שקילי דילמא אתי לאנצויי ולומר לא תטלו בירושת אבינו יותר ממנו הא לא אמרי'. וש"מ כתובה נעשה מותר לחברתה מדלא קתני אם יש שם מותר דינר ב' ויורשי' קודמים · פי' אע"ג דלא תקון רבנן כבנ"ד אא"כ יש מותר דינר על ב' הכתובות כי היכי דלא מיעקרא נ"ד כדתנן לקמן בפירקן ה"מ כי מתו שתיהן בחייו תרוייהו אתו בתורת בנ"ד אבל א' בחייו וא' במותו שהב' שנגבת בתורת חוב אין לך ירושה גדולה מזו ולא מיעקרא נ"ד שכשמת נפלו נכסי קמי' יורשים וכשיו"א שטר חוב על אביהן אלו ואלו עושין מצוה לפרוע חוב אביהן והיא ירושתו לפיכך כתובה זו נעשה מותר לחברתה לירושה וגובין בני הא' בתורת בנ"ד. וש"מ כתובת בנ"ד לא טרפא ממשעבדי דאי ס"ד טרפ' ממשעבדי ליתי בני הא' וליטרפו לבני ב' ואסיקנא ·

ג א ב מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה ז טור ש"ע אה"ע סימן קיא סעיף ח:
ד ג מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף יג:
ה ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ו ·

[לעיל נב.]

הגהות הב"ח
(א) גמ' לבני השניה אתם בני בעלת חוב:

מבנה
△ (מדקב) ניסיון להסיק ג' מסקנות ממשנתנו
▽ דחיית חלק מהם.

נושא
1- אחת בחיי א' במותו האם גם בנה תקני כתובת בנין דכרין או רק כשמתו שניהם בחיין
2- האם כתובה נעשית מותר לחברתה
3- כתובת בנין דכרין לא טורפת ממשעבדי

מבנה
(מקב) ניסיון להצמיד אחת בחיין ואחת במותו (אי יש כאן כתובת בנין דכרין) כמח' תנאים
דחיה

נושא/מבנה
ניסיון ר' יוסף להצמיד עוד מח' תנאים בענין אחת בחיין וא' במותו
דחיה
= הסברים למח' ת"ק ור"ש

* מומלץ ללמוד את כל הסוגיא בצמוד לנו"י וכן ללמוד מראש את המש' בנ"א.